

Nebi Miş

nmis@setav.org

IRKÇILIK, HAKARET VE DEZENFORMASYON SİYASETİNİN YÜKSELİŞİ

Yabancı düşmanlığı, göç karşıtlığı ve İslamofobik söylemlerle büyüyen tematik partiler, Avrupa'da merkez siyaseti de etkiledi. Bir ülkede bu temalar üzerinden taban edinen aşırı sağcı siyasal partilerin siyasetleri, diğer ülkelerde kopyalandı. Şimdi benzer bir süreç Türkiye'de deneniyor. Göçün ve yabancı düşmanlığının siyaseti yükseltiyor.

Her geçen gün Batı tipi ırkçılığın kopya edilmiş farklı versiyonları ülkemizde görülüyor. Birkaç gündür, yabancı biriyle evlenen bir kişinin sosyal medyada eşiyile fotoğraf paylaşımına ağır saldırılar var. Paylaşılan fotoğrafta damadın Afrikalı olması, kabul edilemez bir davranış olarak gösteriliyor. Gelinin başörtülü olması ise, ırkçı söylemlere çarpan etkisi yapıyor. Kullanılan ifadeler, radikalleşmiş yapıların tehdit içerikleriyle neredeyse aynı. Batı tipi ırkçılık dememin nedeni şu: Batı'da son yıllarda büyüyen ırkçılık; yabancı düşmanlığı, mülteci ve İslam karşıtlığı ile iç içe geçmiş durumda. Hatta altını biraz kazıyınca doğrudan İslamofobik ırkçılığı gözlemek mümkün.

Türkiye'de seçici bir ırkçılık tipi özellikle yükseltiliyor. Örneğin, karşıtlık ve ırkçılık Ortadoğu, Afrika ve genel olarak İslam coğrafyasından gelenlere daha çok yapıyor. Türkiye'ye Ortadoğu'dan gelen turistlere bile tahammül edemeyen çevreler var. Yanlış anlaşılmasın, ırkçılık kime yapılırsa yapılısın kötüdür. Hedefin Batılı ya da Doğulu olması fark etmez.

İrkçilik ya da yabancı düşmanlığı ilgili başka bir sorun daha yükseliyor. O da bu ırkçılık ve yabancı düşmanlığını besleyen bakış açılarının ifşa edilmesine ve çelişkilerin gösterilmesine de tahammül edemeyen çevrelerin varlığı. Özellikle "ırkçılık kötü" diyenler ya da sığınmacı meselesinde insani bir duyguyu ifade edenler neredeyse aforoz edilecek. Mahalle baskısının şiddeti çok yüksek. Bunun en son örneğini Şarkıcı Teoman'ının bu konu ile ilgili sorulan bir

RACISM

IRKÇILIK, BİR ÜLKENİN GELECEĞİ İÇİN TEHLİKELİDİR. BUGÜN SİĞİNMACILARA KARŞI OLANLAR, YAPILAN IRKÇILIĞI GÖRMEZDEN GELEBİLİRLER. HATTA, BİR AN ÖNCE SİĞİNMACILAR GİTSİN DİYE BU IRKÇI SÖYLEMLERİ OLAĞANLAŞTIRMAYA VE POPÜLERLEŞTİRMeye DE HİZMET EDEBİLİRLER. ANCAK BU TİP IRKÇILIĞIN, BUGÜN BATILI DEVLETLERDE NE TÜR SORUNLARA YOL AÇTIĞINI DA GÖRMELERİ GEREKİR.

soruya verdiği şu cevaba gelen tepkilerde gördük:

“Her yer Arap oldu' demek ırkçılıktır. Suriyelilerden rahatsız olanların hepsi İngiltere'ye gitmek istiyor. Kendine hak gördüğünü başkasına görmüyor. Norveçli sarışın çocukları görseler harika olmuş diyeceklerdi. Suriyeli kara kuruları görünce mahvoluyorlar.”

Teoman başka birçok konuda olduğu gibi, ırkçılık meselesinde de ortaya konan ikiye bölme ifşa edince röportajı yapan gazeteci bile bundan rahatsız oluyor. Siyaseten bir yere eklemeye ve hatta iktidar karşıtlığı konusunda slogan attırma çabası boşa çıkınca da, Teoman söyledikleri yüzünden belirli kitleler tarafından mahkum edildi. Söylediklerini değersizleştirmek isteyenler hemen harekete geçti.

İrkçilik, bir ülkenin geleceği için tehlikelidir. Bugün sığınmacılara karşı olanlar, yapılan ırkçılığı görmezden gelebilirler. Hatta, bir an önce sığınmacılar gitsin diye bu ırkçı söylemleri olağanlaştırmaya ve popülerleştirmeye de hizmet edebilirler. Ancak bu tip ırkçılığın bugün Batılı devletlerde ne tür sorunlara yol açtığını da görmeleri gerekir. Özellikle gençler, dijital mecralar üzerinden kendi dilini, siyasetini, etkileşim ağını ve hatta kendi çözümünü üretiyor. Kendi bakış açılarını normalleştiriyor. Denetimi ve mücadelesi çok zor. Yabancı düşmanlığı, göç karşıtlığı ve islamofobik söylemlerle büyüyen tematik partiler, Avrupa'da merkez siyaseti de etkiledi. Bir ülkede bu temalar üzerinden taban edinen aşırı sağcı siyasal partilerin siyasetleri, diğer ülkelerde kopyalandı.

Şimdi benzer bir süreç Türkiye'de deniyor. Göçün ve yabancı düşmanlığının siyaseti yükseltiyor. Terör saldırısı üretecek ırkçı eğilimlerin varlığı, son dönemde yaşanan birçok olayda ortaya çıktı. Devlet, iktidar, siyasal partiler, medya, akademi, sivil toplum kuruluşları, ırkçılığın kötü sonuçları ile ilgili

bir farkındalık oluşturmazlarsa, benzer süreçler Allah korusun Türkiye'de yaşanır. Şu anda Türkiye'nin önündeki en önemli sorunlardan biri yükselen yabancı karşıtlığına dayalı ırkçılıktır. Bunun ne tür sorunlara yol açacağı iyi hesap edilmelidir.

Bir Muhalefet Etme Yanılsaması: Cumhurbaşkanı ve Destekçilerine Hakaret

CHP içinde hizipler arası derin bir iktidar mücadelesi sürüyor. Kılıçdaroğlu'na yakın ekipler, geride kalmak istemiyorlar. İçerde yürüyen sert kavga, toplum önünde “kim daha iyi muhalefet yapıyor” algısına yoğunlaşmış durumda. Cumhurbaşkanı ve onu destekleyenlere ağır hakaret etmeyi, “etkili muhalefet yapmak” zannediyorlar. Bunu da birbirlerine karşı kullanmak için bir silah olarak da görüyorlar. CHP'de genel başkan yardımcılığı yapmış ve şu anda milletvekili olan birisi, geçtiğimiz günlerde Cumhurbaşkanı'na hakaret etti.

CHP'nin kökü derinlere giden bir alışkanlığı var. Demokrat Parti iktidara geldiğinde, CHP iktidar partisine nasıl hakaret edeceğini bilemediği için hakaret etmeyi siyaset yapmak zannetti. DP iktidarının üçüncü döneminde, hakaret dili neredeyse kurumsallaşmıştı. Hakaret sadece DP yöneticileri ile sınırlı değildi. Aynı zamanda DP'yi iktidar yapan geniş halk kitleleri de bu hakaret siyasetinden nasibini aldı. DP'ye oy veren geniş seçmen kitleleri “karanlık çağlardan kalan gereksiz kalıntılar” olarak tanımlandı. Bu hakaretler, o dönemlerde maalesef “modernleştirici paradigmanın” bir gereği olarak görüldü. Ayrıca bu düşüncede olanlar, böyle bir tanımlamayı kendilerine hak olarak gördüler.

Hızlıca bugüne gelirse, CHP siyasetinde toplumun bir kesimine ve onun temsilcilerine hakaret etmek tarihsel olarak olağanlaştırıldı. Örneğin CHP'nin

bir önceki başkanı Kılıçdaroğlu, Erdoğan'a birçok kez “sözde cumhurbaşkanı” demekten geri durmadı. Onu destekleyenlere de aşağılayıcı cümleler kurdu. Mesele bir konuşmasında “Hâlâ iktidarı destekleyen öğretmene ben öğretmen demem. Böyle öğretmen olmaz” dedi. Başka bir konuşmasında çiftçileri, “İlk seçimde siz hâlâ gidip AK Parti'ye oy verirseniz benim iki elim yakanızda olacak” sözleri ile hedef gösterdi. CHP'nin mevcut Genel Başkanı, toplumun çok büyük kesiminin önemseydiği okul öncesi din eğitimi ile ilgili bir konuyu “orta çağ zihniyeti” gibi bir tanımlama ile eleştirdi. Bazı CHP'liler, özellikle seçime az bir sürenin kaldığı dönemlerde, geçmişte millete ve onun temsilcilerine yönelik kendilerinin ve destekçilerinin yaptığı aşağılayıcı hakaret dilinin sorunlu olduğunu kabul ettiler. “Helalleşme” falan dediler. Son dönemde “normalleşme” sözünü ağızlarından düşürmüyorlar.

Bu bakış açısı taktiksel bile olsa önemliydi. Ancak sahici olmadığı için sürdürülebilirliği zordu. Çünkü, halkın seçtiklerine hakaret etmek, doğrudan seçenleri hedef almaktır. Siyasi rekabet demokrasinin gereğidir. Reketin içinde ağır eleştirilere yer vardır. Yapılan eleştiri, seçmenler açısından karşılaştırmaya imkan verecekse bir karşılığı vardır. CHP'lilerin Erdoğan'a hakaret etmesi, öncelikle kendi iç hesaplaşmalarının sonucudur. Diğer taraftan, burada kademelendirilmiş bir görev dağılımı vardır. Aktörlerin bir kısmı normalleşmeden bahsetse de, görev ve rol dağılımının bir gereği olarak bir kısmı da siyasetin sert zeminde yürütmesine yatırım yapmaktadır.

Bu rol dağılımı, CHP açısından çoklu söylem amacına hizmet edecektir. Geçmişte olduğu gibi kutuplaşmayı iktidarın ürettiği söylenecektir. Ortaya çıkan kutuplaşma siyaseti ile öncelikle, muhalefetin farklı eğilimlerini bir arada tutmak ve muhalefet belediyelerinin hizmet açığı ile ilgili tartışmaları perdelemek amaçlanmaktadır. Diğer taraftan bu hakaret siyaseti ile iktidarın pozitif gündem inşasının altını oymak, erken seçim tartışmalarına zemin hazırlamak, yeni sosyolojinin Cumhuriyet İttifakı'na mesafelenmesini sağlamak hedeflenmiş olabilir. Amaçlanan çoğu kez istenen sonucu doğurmaz. Türk siyaseti bu açıdan birçok kez testten geçmiştir.

Dezenformasyonu Muhalefet Etme Aracı Kılmak

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in istifa ettiğine dair çalışılmış ve hedef odaklı bir manipülasyon devreye sokuldu. Dezenformasyonla Mücadele Merkezi, söylentiyi yalanladı. Devletin ilgili birimleri bu konuda açıklama yaptı. Tüm açıklamalara rağmen, "çoklu amaçlar" için devreye sokulan, yalan üzerine kurulmuş senaryolar yaygınlaştırıldı. Borsayı ve finans piyasalarını etkileyecek bir düzeye getirildi. En nihayetinde, Bakan Şimşek, "Anlaşılan yapılan resmi açıklamalar yetmemiş, bir de buradan yazayım! İstifa etmedim. Dolaşıma koyulan senaryolar doğru değildir" açıklamasını bizzat kendisi yaptı. Bu dezenformasyonun planlanması, senaryolaştırılması, yayılması, yalanda ısrar edilmesi, piyasayı etkileyecek bir boyuta taşınması sıradan bir mesele değil. Çoklu amaçlar için özel çalışılmış bu tür manipülasyonların belirli hedefleri var. Bu amaç ve hedeflerin ne olduğunun iyi anlaşılması için biraz geriye gitmek gerekiyor.

İktidar muhalefet ilişkileri açısından, muhalefetin öğrenilmiş bir siyaset tarzı var. Muhalefetten ka-

CHP içinde hizipler arası derin bir iktidar mücadelesi sürüyor. Kılıçdaroğlu'na yakın ekipler, geride kalmak istemiyorlar. İçerde yürüyen sert kavga, toplum önünde "kim daha iyi muhalefet yapıyor" algısına yoğunlaşmış durumda. Cumhurbaşkanı ve onu destekleyenlere ağır hakaret etmeyi, "etkili muhalefet yapmak" zannediyorlar. Bunu da birbirlerine karşı silah olarak da görüyorlar.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek (Elif Öztürk / AA, 11 Temmuz 2024)

sıt, sadece muhalefet partileri değil. Muhalefeti destekleyen yapılar bunun içinde. Bu siyaset tarzı zamanla kendisi güncelleniyor. AK Parti'nin çok güçlü olduğu dönemlerde muhalefetin bu senaryo siyaseti, hep kendisine zarar verdi. Geline süreçte muhalefete yararı olur mu kestirmek zor. Ancak genel siyasetin seyri etkileyen bir araç haline geldiği görülüyor. Bu siyaset tarzını dönemsel olarak ve kabaca dört başlıkta somutlaştırmak mümkün.

İlk olarak; muhalefet, AK Parti'nin seçimleri kazanmaya devam etmesine uzun süre bahane siyaseti ile cevap üretti. Siyasetinin merkezine, "devleti, medyayı, ele geçirdi, seçimleri kazandı", "baskı politikası ile seçimleri kazandı", "sistemi ve seçim kanunlarını değiştirdi, seçimleri kazandı", "göbeğini kaşıyan, bidon kafalı millet cahil olduğu için gitti AK Parti'ye oy verdi" gibi söylemleri yerleştirdi. Bir süre bu bahane siyaseti ile idare etti.

İkinci olarak, iktidara karşı alternatif politikalar üretmek mücadele etmek yerine işin

kolayına kaçtı. AK Parti, kalkınma, eser, hizmet siyasetinde başarılı politikalar üretip seçmen desteğini devam ettirince bu sefer perdeleme siyasetine başvurdu. Büyük projeler, altyapı ve üstyapı yatırımları ile savunma sanayii ve güvenlik politikaları gibi konularda iktidarın politikaları tartışılır kılınarak değersizleştirilmeye, önemsizleştirilmeye çalışıldı.

Üçüncü olarak, AK Parti'nin kriz çözme siyasetini etkisizleştirecek hamlelere başvurdu. Yapılan reformlar, demokratik alanda ortaya çıkan iyileşmeler, siyasetin normalleşmesi ve kurumsal dönüşümlere uzun süre direnç siyaseti geliştirildi. Devreye sokulan kriz siyasetleri ve müdahalelere karşı muhalefet partileri, çoğu kez çözüme değil krizin derinleşmesinden yana söylem üretti.

Sonucusu ise oylama tuzağı. Mayıs seçimlerinde kaybeden muhalefet, Mart seçimlerinden güçlenerek çıktı. Mart seçimlerinin sonucuna etki eden en önemli başlık ekonomi. AK Parti, bir taraftan ekonomi ilgili sorunları çözmeye çalışırken, diğer taraftan da kendi yenilenme siyasetine odaklanmış durumda. Daha önceki krizlerden çıktığı gibi, "Erdoğan buradan da güçlenerek çıkarsa" endişesini taşıyan çevreler var. Bu endişeyi taşıyanlar, son dönemde iktidar gündemini meşgul edecek, odağını kaydıracak senaryo siyasetine ağırlık verdiler. Senaryonun bir tarafında Cumhuriyet'in ve AK Parti'nin iç dinamiğini etkilemeye dönük hamleler var. Diğer tarafında ise ekonomideki alınan kararları etkisizleştirecek, ileriye doğru beklentileri karamsar hale getirecek tartışmalar...

İktidar-muhalefet ilişkilerinde bu tür mücadele alanları hep olacaktır. İktidarlar bu tür meydan okumalara siyaset üretmekle cevap verebilir. İstifa dedikodusunda olduğu gibi, ülkenin geleceğine de zarar veren bu tür hamlelerin neye hizmet ettiği iyi anlaşılırsa, etkisiz hale getirilmesi de kolay olur. İktidar, kendisini meşgul eden gündem tuzaklarını ve amaçlarını önceden öngörmelidir. Yenilerinin yolda olduğunu da bilmelidir. **■**